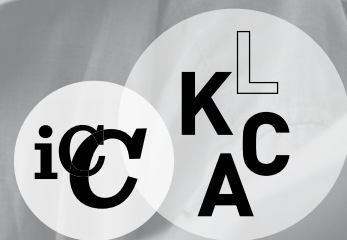

Kompas Cultuur- onderwijs

HANDLEIDING

Inleiding

Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit zet in op het borgen van cultuureducatie in het basisonderwijs. Belangrijk speerpunt van dit programma is deskundigheidsbevordering van leerkrachten. De cursus voor cultuurcoördinator (icc'er) is hier onderdeel van en heeft als doel het schrijven van een cultuurplan voor je school.

Kompas Cultuuronderwijs

Met het Kompas Cultuuronderwijs kun je als team de culturele activiteiten van je school in kaart brengen. Het is een manier om alle activiteiten op en buiten school te verzamelen en te ordenen over de verschillende kunstdisciplines, erfgoed en projecten, voor de verschillende groepen. Wanneer het kompas is ingevuld, wordt een aantal dingen snel duidelijk:

- In welke perioden in welke leerjaren heel veel of juist heel weinig gebeurt
- Welke disciplines niet of nauwelijks aan bod komen
- Wat structureel en wat incidenteel wordt aangeboden
- Of de activiteiten onderdeel zijn van een leerlijn
- Wie belangrijke culturele partners zijn

Visie

Het Kompas Cultuuronderwijs kun je op twee momenten inzetten: om een beeld te krijgen van de bestaande situatie of van de gewenste situatie. Het kompas kan dus als hulpmiddel worden gebruikt bij het ontwikkelen van je visie, door de vlakken te gebruiken als beeld voor de situatie die in de komende jaren moet worden gerealiseerd. Als je die fase hebt uitgewerkt, fotografeer je het kompas. Daarna vul je het kompas nog een keer in met de bestaande situatie. Ook daar maak je een foto van. Natuurlijk kun je ook andersom werken.

Als je beide foto's naast elkaar legt, heb je in feite het fundament voor je beleidsplan cultuuronderwijs. Op de ene foto staat immers waar je nu staat en op de andere de situatie waar je naartoe wilt. Het beleidsplan moet beide situaties met elkaar verbinden. Als je samen met collega's die beelden hebt gemaakt, is het vervolgens de taak van de cultuurcoördinator om die beelden te verwoorden in een visie en beleidsplan.

Dit Kompas biedt een overzicht op hoofdlijnen; alleen de grotere activiteiten, meestal samen met een culturele partner uitgevoerd, worden in kaart gebracht.

Dit overzicht dient als uitgangspunt om verder na te denken over inhoud en organisatie van cultuureducatie, of als stap in een traject over visie op cultuureducatie of cultuurbeleid. Ook een uitgebreide leerlijn kan een vervolgstap zijn.

Samen

Naast die beelden heeft het kompas nog een ander groot voordeel. Het kompas kun je namelijk niet in je eentje invullen. Niemand weet precies wat er in andere groepen op school gedaan wordt, zeker niet als de school wat groter is. Om een betrouwbaar beeld te krijgen moet je dus wel samenwerken. Door als groep het kompas in te vullen ontstaat er voortdurend discussie wat wel en wat niet onder cultuuronderwijs gerekend moet worden. Wat wel en wat niet structureel is. Wat wel en wat niet bijdraagt aan een van de kerndoelen. Het gesprek over het onderwerp is minstens even belangrijk als het invullen van het kompas zelf.

Cultuuronderwijs

Een gemeenschappelijke idee over cultuuronderwijs is een belangrijk begin voor het werken met het Kompas Cultuuronderwijs. Een goede manier om te komen tot een definitie is een woordspin of mindmap. Dat gaat als volgt:

1. Neem met een aantal collega's een groot tekenvel en gekleurde stiften, eventueel tijdschriften met afbeeldingen van leerlingen en kunst & cultuur.
2. Schrijf in het midden het woord cultuuronderwijs.
3. Schrijf daar omheen alle associaties rond cultuuronderwijs. Alles mag: voorbeelden, onderwerpen, culturele instellingen, kunstvormen, wat kinderen leren, etc. etc. Plaatjes, tekeningen of symbolen mogen ook. Werk in stilte.
4. Bekijk – nog steeds in stilte – alles wat geschreven, getekend of geplakt is. Omcirkel vervolgens ieder drie woorden of afbeeldingen die essentieel zijn voor cultuureducatie.
5. Overleg tenslotte met elkaar hoe met deze elementen een definitie over cultuuronderwijs te maken is, die past bij de school, de omgeving en bij de leerlingen.

Schrijf de gezamenlijk geformuleerde definitie op het kompas.

Je kunt ook het kind als uitgangspunt nemen voor je activiteiten: wat moeten onze leerlingen kunnen en kennen als ze na acht jaar van onze school afkomen? Welke kunstlessen hebben ze gevolgd? Aan welke activiteiten namen ze deel, binnen of buiten de school? Wat nemen ze mee in hun 'cultuur-rugzakje'? Wanneer je hier samen een mindmap van maakt, kun je ook bepalen hoe cultuuronderwijs er door de jaren heen voor je leerlingen uit moet zien.

Aanpak

Gebruik post-its in verschillende kleuren of 'geeltjes' om het Kompas Cultuuronderwijs in te vullen. Beschrijf per post-it het vak en de activiteit en plak het in het betreffende veld of ter hoogte van de discipline op het kompas. Je kunt het kompas twee keer invullen, een keer voor de huidige situatie en een keer voor de gewenste situatie. Je kunt ook met twee kleuren werken, een kleur voor de huidige situatie en een kleur voor de gewenste situatie. Hiermee heb je een basis voor het cultuurplan.

Post-its zijn er in heel veel kleuren, je kunt ook per discipline een kleur kiezen, dat geeft meteen een goed inzicht in welke discipline veel aandacht krijgt en welke minder.

In kaart brengen culturele activiteiten

Verzamel per groep of bouw alle culturele activiteiten. Vaak is het verrassend om te inventariseren hoeveel er op het gebied van kunst en cultuur op school gebeurt. Selecteer in ieder geval de activiteiten die samen met een culturele instelling zijn ontwikkeld of uitgevoerd op het kompas. Denk aan een workshop, tentoonstelling, voorstelling of concert of aan een breder project of een voorbeeld van erfgoed. Wanneer je een methode gebruikt, kun je die ook opnemen. Schrijf per bouw alle gekozen activiteiten op de post-its en plak ze op de juiste plaats.

Discussie

Uitgangspunt voor de discussie is: Met welke culturele bagage verlaten onze leerlingen de basisschool? Wanneer zijn wij tevreden?

Naar aanleiding van wat je met elkaar in kaart hebt gebracht ga je in gesprek. Komen alle disciplines evenwichtig aan bod of zijn ze verdeeld over de acht jaar op een manier die past? Over welke activiteiten ben je tevreden en waarom? Staan de activiteiten los van het onderwijs-programma of is er juist is juist verbinding.

Eén van de kerndoelen gaat specifiek over reflectie, komt dat voldoende aan bod?

Hoe is de relatie tussen binnenschools en buitenschools leren, en met wie werken we daarbij samen? Kennen we onze culturele omgeving en (potentiële) samenwerkingspartners of moeten we daar nog actie ondernemen? Hoe kunnen we cultuuronderwijs meer verankeren in ons onderwijsprogramma?

Hoe bieden wij onze leerlingen een rijke leeromgeving waarin alle talenten tot ontwikkeling kunnen komen?

Handige informatie

www.lkca.nl/icc

Hier vind je Dossier ICC en andere belangrijke informatie voor de icc-cursus en de cultuurcoördinator.

In de publicatie *Hart(d) voor cultuur* staat in drie scenario's beschreven op welke wijze scholen, culturele instellingen en gemeente of provincie kunnen samenwerken.

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kunst-en-cultuur/kunst-en-cultuur-voor-iedereen

Hier vind je onder meer informatie over Cultuureducatie met Kwaliteit.

www.lkca.nl/kennisdossiers/leerlijnen met informatie over de leerplankaders Kunstzinnige oriëntatie en Cultuur in de Spiegel.

www.lkca.nl/kennisdossiers/beoordelen

www.lkca.nl/kennisdossiers/leereffecten-van-kunsteducatie